

11. PEDAGOGISK MANUAL

Förslag på arbetssätt till dataprogrammet *Språkknep*.

Programmets stora flexibilitet gör det passande till att arbeta med hela spektrat av tal- och språkproblematiker. Här kommer förslag på arbetssätt utifrån olika behov.

Fall 1 – Brister i språkförståelsen (impersiva svårigheter).

Arbeta i **Öva** delen, välj tema eller språkkategori utifrån behov och intresse. Arbeta i första hand med **nivå 1** (höra ordet) och/eller **nivå 2** (höra och se ordet). Elevens insats består i att lyssna och klicka på rätt bild d v s matcha ord och bild. Glöm inte att även arbeta med de mer abstrakta språkkategorierna såsom t ex pronomen och prepositioner, vilka ofta är mer eftersatta språkkategorierna hos elever med impersiva svårigheter. När eleven utökat sitt ordförråd och begreppsuppfattning fortsätter man att arbeta med de nya orden på **nivå 3** (höra ordet i en grammatisk konstruktion) eller **nivå 4** (höra och se ordet i en grammatisk konstruktion). Låt eleven under arbetets gång även benämna och spela in orden isolerat alternativt att de får hitta på en egen mening kring orden man arbetar med. Som modell kan man låta dem få lyssna på nivå 4. Spela upp resultatet efter varje bild eller efter avslutad övning i resultatdelen. Analysera resultaten tillsammans med barnet. Var det några ord som var svåra att tolka/förstå? Återgå och följ upp eventuella felsvar. Spara resultaten och följ utvecklingen.

Fall 2 – Grammatiska svårigheter (syntax och morfologi).

Arbeta i första hand i **Öva** delen. Låt barnet välja fritt ur bildmaterialet. Låt barnet lyssna (nivå 1 eller 2) och klicka på rätt bild. Under inspelning får barnet sedan hitta på en egen mening som är passande till det aktuella ordet. Som en modell kan man även låta barnet få lyssna på nivå 3 eller 4. Barnets egenproducerande grammatiska konstruktion analyseras:

- Hur lät det? Kom orden i rätt ordning (syntax) och/eller hur lät ordens böjningar (morfologi)?
Spara resultaten och följ utvecklingen.

I **Lär dig** delen nivå 3 eller 4 kan man arbeta på liknande sätt med fokus på grammatiska konstruktioner och även få med skriv- och stavningsprocessen.

Fall 3 – Uttalssvårigheter (fonologiska svårigheter).

Här kan man välja att arbeta med såväl **Lär dig** delen som **Öva** delen beroende på barnets ålder och mognad. Innehållet i materialet har ingen strukturerad fonologisk indelning, men bjuder sammantaget på bildmaterial innehållande alla ljudkombinationer. I **Lär dig** delen får barnet både höra (modelluttal – nivå 1) och se (ord bilden, visuell förstärkning – nivå 2) ordet i isolerad ställning till den rätta bilden. I detta sammanhang är inspelningsfunktionen extra viktig. Barnet får träna på att uttala ordet under inspelning. Barnet får sedan direkt återkoppling på sin insats genom att lyssna på resultatet och kan även jämföra sitt egna uttal med modellröstens (genom att återigen klicka på knappen). Barnet kan fortsätta inspelningen till man är nöjd med resultatet. Resultatet sparas och följs upp senare. I resultatdelen kan barnet följa sin uttalsutveckling under ett längre perspektiv.

När barnet är moget för att träna på ordets uttal i en grammatisk konstruktion kan man arbeta på samma sätt i **Öva** delen nivå 4 (hör och ser texten). I **Lär Dig** delen kan man arbeta med uttalet på samma sätt och även få med skriv- och stavningsprocessen.

Fall 4 – Svenska som andraspråk.

I Svenska 2 undervisningen arbetar man med svenska språket på alla nivåer såväl impressivt (språkförståelse) som expressivt (uttryckssidan – ordförråd, grammatik och uttal). Därför kan man variera programmets innehåll med arbetssätt från tidigare förslag utifrån elevens behov samt utifrån vad undervisningen för tillfället är fokuserad på. Prosodin d v s språkmelodin vad det gäller betoning och intonation är en viktig del i svenska 2 undervisningen. I programmets **Öva** del får eleven möjlighet att både **höra, se** och **uttala** det svenska ordet isolerat (nivå 2) eller i en grammatisk konstruktion (nivå 4). I programmets **Lär dig** del får eleven även möjlighet att träna på stavningen av de svenska orden. Programmet lämpar sig till Svenska 2 undervisning för alla åldrar - barn som vuxen.

Fall 5 – Talängslan.

Barn som av olika anledningar upplever det jobbigt att ”göra sig hörda” kan behöva få träna på att tala i ett mindre okomplicerat sammanhang. Att få arbeta med programmet tillsammans med en vuxen och både få ta del av bildmaterialet och träna på att producera tal (inspelning) till bilderna utifrån ett mer styrt innehåll är ofta betydligt lättare för dessa barn. Dessutom är det viktigt att de får ta del av sin egen röst och både lyssna och så småningom även analysera sitt röstläge, röststyrka m.m. Utifrån denna problematik kan man välja att arbeta med såväl **Öva delen** som **Lär dig** delen på samtliga nivåer utifrån elevens mognad.

Lycka till!

Eva Bengtsson, Specialpedagog inom tal och kommunikation.